

**Wyrok z dnia 7 stycznia 1997 r.
I PKN 53/96**

1. Organy samorządu załogi przedsiębiorstwa państwowego mogą zdecydować, że wypracowany zysk zostanie przeznaczony na cele zbiorowe, a nie indywidualne nagrody.

2. W razie podziału premii z "odłożonego" zysku wypracowanego w rocznych okresach rozliczeniowych pracownik, który rzetelnie wykonywał pracę w tych okresach, nie może być pozbawiony udziału w tym wynagrodzeniu (art. 80 zdanie 1 KP).

3. Wynagrodzenie jest przede wszystkim ekwiwalentem za pracę wykonaną (art. 13, 78 i 80 KP).

Przewodniczący SSN: Kazimierz Jaśkowski, Sędziowie SN: Józef Iwulski (sprawozdawca), Walerian Sanetra.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 7 stycznia 1997 r. sprawy z powództwa Krzysztofa N. przeciwko Przedsiębiorstwu Handlu Zagranicznego "P." w W. o wynagrodzenie, na skutek kasacji powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 24 lipca 1996 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania.

U z a s a d n i e n i e

Krzysztof N., były pracownik Przedsiębiorstwa Handlu Zagranicznego "P." w W., wniósł o zasądzenie kwoty 95 000 000 starych zł tytułem nagrody z zysku za lata 1989 i 1991. Powód twierdził, że pozwany pracodawca w kwietniu 1994 r. wypłacił nagrodę z zysku za 1991 r., a w lipcu 1994 r. za rok 1989. Powód wywodził, że były to premie regulaminowe, a regulamin przewidywał, iż otrzymywał je pracownik po przepracowaniu u pozwanego pełnego roku obliczeniowego, za który był dany fundusz. Powód uważał, że skoro pracował u pozwanego w okresie od 1 września 1980 r. do 31 sierpnia 1993 r., to powinien otrzymać te świadczenia.

Strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa, twierdząc, że wypłacone nagrody nie były nagrodami z zysku za lata wskazane przez powoda lecz innymi świadczeniami pochodzącymi z Rezerwowego Funduszu Załogi. Prawo do tych wypłat powstało dopiero w 1994 r. i nie przysługiwało powodowi, który już nie pozostawał w zatrudnieniu w okresie oznaczonym w protokole dodatkowym nr 1 z 1994 r., wskazującym pracowników uprawnionych do spornych nagród, wypłacanych z tego Funduszu. Okoliczność, że część uruchomionego Funduszu pochodziła z zysków wypracowanych w okresie, w którym pracował powód, nie dawała zdaniem strony pozwanej, podstaw do udziału w podziale uruchomionego Funduszu.

Wyrokiem z dnia 11 marca 1996 r. [...] Sąd Wojewódzki Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie oddalił powództwo. Sąd Wojewódzki ustalił, że w

okresie zatrudnienia powoda wypłacano nagrody z zysku i powód je otrzymał, zgodnie z obowiązującym regulaminem podziału nagród z zysku. Część zysku Przedsiębiorstwa w kwocie 33 976 107 100 starych zł "zdeponowano" na Rezerwowym Funduszu Załogi.

Na podstawie uchwały nr 1/94 Ogólnego Zebrania Delegatów Samorządu Pracowniczego z dnia 25 kwietnia 1994 r. z Funduszu Rezerwowego Załogi kwotę 24 000 000 000 starych zł przeznaczono na nagrody dla pracowników. Decyzja ta została poprzedzona uchwałą [...] Rady Pracowniczej z dnia 21 kwietnia 1994 r., która pozytywnie zaopiniowała uruchomienie nagród z zysku za 1991 r. pozostającego na Funduszu Rezerwowym Załogi. Wypłata tych nagród nastąpiła zgodnie z regulaminem z dnia 14 maja 1992 r. z uwzględnieniem aneksu nr 1 z dnia 20 kwietnia 1994 r. Zgodnie z tym aneksem, uprawnionymi do nagrody z Rezerwowego Funduszu Załogi byli pracownicy, którzy przepracowali u strony pozwanej 12 miesięcy poprzedzających datę uruchomienia Funduszu Załogi.

Uchwałą nr 1 z dnia 3 października 1994 r. Zebranie Delegatów Samorządu Pracowniczego postanowiło przeznaczyć kwotę 130 000 000 000 starych zł z Rezerwowego Funduszu Załogi na wypłaty nagród dla pracowników. Z załącznika nr 10 do Porozumienia z dnia 10 grudnia 1991 r. wynikało, że prawo do tych nagród otrzymali pracownicy pozostający w stosunku pracy w dniu 3 stycznia 1994 r. Powód nie otrzymał omówionych nagród, gdyż nie spełniał wskazanych warunków dotyczących pozostawania w zatrudnieniu.

Sąd Wojewódzki uznał, że kwoty przekazane z zysku Przedsiębiorstwa na Rezerwowy Fundusz Załogi zmieniły swój charakter i ich późniejsza wypłata nie była wypłatą nagród z zysku. Nagrody z zysku za poszczególne lata zostały powodowi wypłacone. Kwoty wypłacone z Rezerwowego Funduszu Załogi nie stanowiły nagród z zysku za lata 1991 i poprzednie, lecz były to nagrody dodatkowe wypłacone na podstawie odrębnego tytułu. Wypłata ich była realizacją uprawnień organów samorządu załogi przedsiębiorstwa państwowego. Organy te były uprawnione do utworzenia Rezerwowego Funduszu Załogi na podstawie ustawy z dnia 25 września 1981 r. o samorządzie załogi przedsiębiorstwa państwowego (Dz. U. Nr 24, poz. 123 ze zm.). Zdaniem Sądu Wojewódzkiego, utworzenie Rezerwowego Funduszu Załogi z wypracowanego zysku, bez wyraźnego wskazania na jaki cel kwota ta zostaje "zamrożona" i terminu jej uruchomienia, wyłącza traktowanie jej jako nagrody z zysku za lata 1991 i poprzednie. Sąd Wojewódzki powołał się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 1994 r., I PZP 39/94 oraz stwierdził, że w "sprawie nie znajdując zastosowania" uchwały Sądu Najwyższego z dnia 30 października 1985 r., III PZP 35/85 i z dnia 4 kwietnia 1985 r., III PZP 41/85.

Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 24 lipca 1996 r. [...] oddalił rewizję powoda. Sąd Apelacyjny uznał, że organy samorządu pracowniczego strony pozwanej miały ustawowe prawo do utworzenia Funduszu Rezerwowego Załogi. Wypłacone z tego Funduszu nagrody pochodziły z zysków z lat poprzednich gromadzonych na tym Funduszu, a także z przesunięcia środków z Funduszu Prywatyzacyjnego. Sąd Apelacyjny przyjął, że Fundusz Rezerwowy Załogi był od początku jego powstania innym funduszem niż fundusz nagród z zysku, a zastosowanie do jego wykonania postanowień regulaminu wypłat nagród z zysku z dnia 1 stycznia 1985 r. mogłoby realizować zasady słuszności, gdyby powód był udziałowcem (współwłaścicielem) pozwanego zakładu pracy. Tymczasem powód był pracownikiem, który zrealizował

uprawnienia do nagród z zysku za lata 1989-1991. Sąd Apelacyjny podniósł, że "społeczno-gospodarczym przeznaczeniem pracowniczych nagród z zysku jako części wynagrodzenia za pracę jest umocnienie pozytywnej motywacji do pracy na rzecz pracodawcy". Sąd Apelacyjny podzielił przy tym stanowisko zawarte w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 4 października 1994 r., I PZP 39/94, uznające prawo organów samorządu pracowniczego do tworzenia innych funduszy przedsiębiorstwa oraz do określania sposobu ich przeznaczenia na inne cele niż wypłaty nagród z zysku, w tym na cele funduszu prywatyzacyjnego.

Wyrok Sądu Apelacyjnego zaskarżył kasacją powód, który podniósł zarzut naruszenia prawa materialnego przez błędną wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie:

1) art. 65 KC w związku z art. 300 KP przez przyjęcie, że przedmiotowe wypłaty miały być innego rodzaju świadczeniami niż nagrody z zysku, podczas gdy były one poddane przepisom regulaminu podziału nagród z zysku, który został jedynie zmodyfikowany aneksem nr 1 z dnia 22 maja 1994 r. Potwierdza to fakt, że nagrody te nie zostały obciążone podatkiem dochodowym, a zgodnie z art. 52 pkt 2 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 1993 r., Nr 90, poz. 416 ze zm.) jedynie określone w nim świadczenia, w tym m.in. nagrody z zysku za okres do 31 grudnia 1991 r., były zwolnione od tego podatku. Nadto od wypłat z zysku wypracowanego za 1989 r. nie została odprowadzona składka na rzecz ZUS. Zdaniem skarżącego, nastąpiło to zgodnie z § 6 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 1987 r. w sprawie zgłaszania pracowników do ubezpieczenia społecznego oraz opłacania składek na to ubezpieczenie (Dz. U. Nr 37, poz. 211 ze zm.) w związku z § 2 ust. 1 pkt 6 uchwały nr 33 Rady Ministrów z dnia 25 marca 1983 r. w sprawie kwalifikacji wynagrodzeń w jednostkach gospodarki uspołecznionej (M.P. Nr 15, poz. 85 ze zm.) oraz § 7 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (Dz. U. z 1993 r., Nr 68, poz. 330 ze zm.), według których obowiązek odprowadzania składek od nagród z zysku powstał dopiero od 1990 r. Zdaniem skarżącego, dowodzi to, że strona pozwana traktowała przedmiotowe wypłaty jako nagrody z zysku za wskazane lata,

2) art. 3 i 58 KC w związku z art. 300 KP oraz art. 18 KP przez zaakceptowanie uchwał organów samorządu załogi, retroaktywnych i naruszających prawa nabyte powoda,

3) art. 13 i 80 KP przez przyjęcie poglądu, że uczynienie zadość roszczeniom powoda stanowiłoby wprowadzenie realizacji zasady słuszności, ale w takim przypadku należałoby go traktować jako współdziałowca. Zdaniem skarżącego, przepisy te narusza także przyjęcie wykładni, iż społeczno-gospodarczym przeznaczeniem nagród z zysku jest umocnienie pozytywnej motywacji do pracy na rzecz pracodawcy,

4) przepisów ustawy z dnia 25 września 1981 r. o samorządzie załogi przedsiębiorstwa państwowego (Dz. U. Nr 24, poz. 123 ze zm.) oraz ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o gospodarce finansowej przedsiębiorstw państwowych (jednolity tekst: Dz. U. z 1992 r., Nr 6, poz. 27 ze zm.) przez ustalenie, iż utworzenie Rezerwowego Funduszu Załogi i Funduszu Prywatyzacyjnego powodowało, że nie mogły być następnie z nich wypłacone nagrody z zysku. Zdaniem skarżącego, przepisy wskazanych ustaw nie zawierają żadnych unormowań, które zakazywałyby zmiany przeznaczenia

utworzonego, a nie rozdysponowanego funduszu.

Pozostałe zarzuty kasacyjne dotyczą naruszenia przepisów postępowania, które mogły mieć istotny wpływ na wynik sprawy (art. 393 pkt 2 KPC), a w szczególności:

5) naruszenia art. 328 § 2 KPC przez brak ustaleń Sądu Apelacyjnego co do nieodprowadzenia podatku dochodowego i składek na rzecz ZUS oraz

6) naruszenia art. 229 KPC przez pominięcie, iż strona pozwana w piśmie procesowym z dnia 10 października 1995 r. przyznała, że wypłacone kwoty były "w istocie typowymi nagrodami z zysku za lata 1989-1991"

Powód wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Wojewódzkiego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W odpowiedzi na kasację pozwany wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja powoda jest uzasadniona przede wszystkim ze względu na naruszenie przez zaskarżony wyrok normy art. 13 KP (w brzmieniu obowiązującym w okresie uruchomienia spornych wypłat, tj. w 1994 r.) oraz art. 80 KP w związku z art. 18 § 2 KP, wskutek bezzasadnego pozbawienia powoda prawa do nagród z odłożonego w czasie zysku pochodzącego z lat 1989-1991, a przeznaczonego na wypłaty w 1994 r.

Należy zwrócić uwagę na stan prawny, który spowodował działania strony pozwanej, polegające na swoistym Azamrożeniu@ części zysku Przedsiębiorstwa, wypracowanego w latach 1989-1991, a przeznaczonych na wypłaty nagród dopiero w 1994 r. W tych latach obowiązywały stroną pozwaną przepisy o opodatkowaniu wzrostu wynagrodzeń za pracę (o tzw. Apopiwku@), w związku z czym przeznaczała na wypłatę pracownikom uczestniczącym w wypracowaniu zysku przedsiębiorstwa tylko jego ograniczoną wielkość. Jest przy tym niesporne, że powód wówczas zrealizował uprawnienia do nagród z zysku. Równocześnie znaczne kwoty zysku Przedsiębiorstwa wypracowanego w tych latach były lokowane na innych tzw. nieobligatoryjnych funduszach przedsiębiorstwa, w szczególności na Rezerwowym Funduszu Załogi oraz na Funduszu Prywatyzacyjnym. Praktyka taka miała swoje umocowanie w obowiązujących przepisach, gdyż rada pracownicza przedsiębiorstwa państwowego jest władna do podejmowania uchwał w sprawie podziału na fundusze wygoszodarowanego dochodu pozostającego w dyspozycji przedsiębiorstwa oraz w sprawie zasad wykorzystania tych funduszy (art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 25 września 1981 r. o samorządzie załogi przedsiębiorstwa państwowego - Dz. U. Nr 24, poz. 123 ze zm.), a ogólne zebranie pracowników (delegatów) podejmuje uchwały w sprawie podziału zysku przeznaczonego dla załogi (art. 10 pkt 2 tej ustawy).

Trafnie wskazano w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 18 października 1994 r., I PZP 43/94 (OSNAPiUS 1995 nr 3 poz. 330), że regulacja ta upoważnia radę pracowniczą do wydzielenia z dochodu przedsiębiorstwa części określonej jako tzw. fundusz załogi. Jest to zysk przeznaczony dla załogi, o podziale którego decyduje ogólne zebranie. Można dokonać podziału takiej części zysku na fundusz mieszkaniowy, socjalny i nagrody dla pracowników. Zasady przyznawania tych nagród wynikają z uchwalonych przez ogólne zebranie pracowników (delegatów załogi) zakładowych regulaminów ich przyznawania. Wobec takich reguł, realizowanie różnorodnych form uczestnictwa załogi w zysku (zbiorowych i indywidualnych, konsum-

pcyjnych i inwestycyjnych), może powodować, że w poszczególnych formach i zakresach zysku nie uczestniczą wszyscy pracownicy, którzy uczestniczyli w jego wypracowaniu. Sposób korzystania z zysku załogi przeznaczonego do podziału na różne cele określają bowiem demokratycznie podjęte uchwały ogólnego zebrania, które nie muszą zaspokajać w równym stopniu nawet najbardziej usprawiedliwionych indywidualnych interesów wszystkich pracowników. Ma to w szczególności miejsce wówczas, gdy zysk zostaje przeznaczony i wykorzystany na realizację istotnego celu zbiorowego załogi, np. na fundusz prywatyzacyjny. Takie uchwały mają umocowanie prawne w ustawowych kompetencjach organów samorządu pracowniczego przedsiębiorstwa państwowego do tworzenia z wypracowanego zysku innych, tzw. nieobligatoryjnych funduszy przedsiębiorstwa (art. 11 ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o gospodarce finansowej przedsiębiorstw państwowych - jednolity tekst: Dz. U. z 1992 r., Nr 6, poz. 27 ze zm.), w szczególności dlatego, że ustawodawca nie stworzył prawnych rygorów podziału zysku przeznaczonego dla załogi. Jednakże podkreślenia wymaga, że poglądy te dotyczą tylko wykorzystania utworzonych funduszy zgodnie z określonym przeznaczeniem, realizującym cele zbiorowe, np. na prywatyzację, cele mieszkaniowe, itp. Oznacza to, że w przedmiotowej sprawie oceniać należy nie samo utworzenie Rezerwowego Funduszu Załogi (cel, któremu miał służyć), lecz sposób jego rzeczywistego wykorzystania.

W stanie faktycznym sprawy organy samorządu załogi strony pozwanej podjęły uchwały o wydzieleniu znacznych części wypracowanego zysku na Fundusz Rezerwowy i Fundusz Prywatyzacyjny Załogi i były do tego upoważnione. Należy jednak zwrócić uwagę na założone i charakterystyczne cele utworzenia tych Funduszy. Z uchwały Ogólnego Zebrania Delegatów Samorządu Pracowniczego podjętej w dniu 24 lipca 1992 r. w sprawie podziału zysku przeznaczonego dla załogi wynika utworzenie Funduszu Załogi "odłożonego-rezerwowego" z przeznaczeniem na "ewentualne podwyżki, nagrody itp". Wskazuje to na przeznaczenie tego Funduszu na pracownicze wynagrodzenia, odłożone jedynie w czasie z uwagi na obowiązywanie przepisów o podatku od ponadnormatywnych wynagrodzeń. Z Funduszem Prywatyzacyjnym związane były zamierzenia utworzenia spółki pracowniczej dostępnej dla osób mających w dniu 3 stycznia 1994 r. prawa pracowników Przedsiębiorstwa (uchwała Nr 2 Ogólnego Zebrania Delegatów Samorządu Pracowniczego z dnia 3 października 1994 r. i załącznik do tej uchwały). Jednakże już uchwałą Nr 4/94 tego organu przeniesiono zgromadzoną na Funduszu Prywatyzacyjnym kwotę 130 000 000 000 starych zł na Fundusz Rezerwowy Załogi przeznaczony na "odłożone" w czasie wynagrodzenia.

Podjęcie działań zmierzających do uruchomienia wypłat z Funduszu Rezerwowego Załogi trzeba ocenić jako związane z ogłoszeniem ustawy z dnia 29 grudnia 1993 r. o utracie mocy obowiązującej przez ustawę z dnia 22 grudnia 1990 r. o opodatkowaniu wzrostu wynagrodzeń (Dz. U. Nr 134, poz. 648), która z dniem 31 marca 1994 r. spowodowała ostateczną utratę działania tych przepisów. Doszło wówczas do ustalenia aneksu nr 1 z dnia 20 kwietnia 1994 r. do regulaminu podziału nagród z zysku, obowiązującego od dnia 14 maja 1992 r. Aneks ten wprowadzał zasadę, że w razie uruchomienia wypłat nagród z Funduszu Rezerwowego Załogi utworzonego z zysku z lat ubiegłych, nagradzaniem będą objęci pracownicy, którzy przepracowali u strony pozwanej 12 miesięcy poprzedzających datę uruchomienia Funduszu Załogi. Zachowano przy tym uprawnienia dla pracowników, którzy nie przepracowali tego okresu,

ale spełniali warunki określone w § 5 pkt 2 zakładowego regulaminu podziału nagród z zysku. Pozostałą część tego zakładowego aktu płacowego pozostawiono bez zmian. Następnie w pozwanym Przedsiębiorstwie podjęto uchwały Ogólnego Zebrania Delegatów Samorządu Pracowniczego z dnia 25 kwietnia 1994 r. dotyczącą wypłaty nagród z podzielonego zysku za 1991 r., znajdującego się na Funduszu Rezerwowym Załogi w wysokości 24 000 000 000 starych zł i z dnia 3 października 1994 r. uruchamiającą wypłatę kwoty 130 000 000 000 starych zł z tego Funduszu. Sąd Najwyższy, będąc związany stanem faktycznym ustalonym przez Sądy w toku postępowania podkreśla te fakty dla koniecznej oceny charakteru prawnego wypłat dokonanych przez stronę pozwaną z Funduszu Rezerwowego Załogi, pochodzącego w znacznej części z odłożonych zysków wypracowanych w latach 1989-1991. Należy uznać, że uruchomienie w 1994 r. przez stronę pozwaną wypłat nagród z zysku wypracowanego w latach 1989-1991, który pozostawał odłożony na Funduszu Rezerwowym Załogi do momentu utraty mocy ustawy z dnia 22 grudnia 1990 r. o opodatkowaniu wzrostu wynagrodzeń, trzeba wiązać z przeznaczeniem tego Funduszu na wynagrodzenia pracownicze. Pozwane Przedsiębiorstwo nie wypłaciło spornych nagród z innych funduszy, w szczególności z Funduszu Prywatyzacyjnego. Sporne wypłaty pochodziły z zysku wypracowanego w przeważającej części w latach 1989-1991, kiedy powód był pracownikiem strony pozwanej. Były one dokonywane w oparciu o postanowienia zakładowego regulaminu podziału nagród z zysku z dnia 14 maja 1992 r., który został zmodyfikowany aneksem nr 1 z dnia 20 kwietnia 1994 r. Nie może budzić wątpliwości, że roczne nagrody wypłacone na podstawie tego regulaminu miały charakter premii z zysku stanowiących wynagrodzenie za pracę. Premia z zysku, jako szczególny składnik wynagrodzenia za pracę, jest związana w prawie pracy z przesłankami warunkującymi jej nabycie lub utratę w konkretnym okresie rozliczeniowym. Jeżeli świadczenia premiowe są wypłacane z podzielonego zysku przeznaczonego na nagrody dla załogi za określone lata rozliczeniowe, to postanowienia regulaminu podziału nagród z zysku za konkretne okresy rozliczeniowe nie mogą wyłączyć prawa do premii tylko z tego powodu, że uruchomienie funduszy premiowych następuje po upływie okresu zatrudnienia pracownika. W razie odłożonego podziału premii z podzielonego zysku wypracowanego w rocznych okresach rozliczeniowych, pracownik, który rzetelnie wykonywał pracę w tych okresach rozliczeniowych, nie może być pozbawiony należnego mu udziału w tym wynagrodzeniu za pracę wykonaną w okresach rozliczeniowych, za które dzielone jest wynagrodzenie (art. 80 zdanie pierwsze KP). Nieważne jest tworzenie uprawnień premiowych wyłącznie dla pracowników, którzy pozostawali w zatrudnieniu po upływie okresów rozliczeniowych, gdyż premia z zysku należy się zawsze za pracę wykonaną w konkretnym okresie rozliczeniowym. W takiej regulacji prawnej samodzielność organów samorządu pracowniczego musi mieścić się w granicach wyznaczonych przez normy powszechnego prawa pracy. Jeżeli działania organów samorządu bezpodstawnie pozbawiają pracowników prawa do wynagrodzenia za pracę wykonaną, to są one sprzeczne z przepisami prawa pracy, także dlatego, że w razie niewykonywania pracy pracownik zachowuje prawo do wynagrodzenia tylko wówczas, gdy przepisy prawa pracy tak stanowią (art. 80 zdanie drugie KP). Inaczej rzecz ujmując, nie może być w prawie pracy takiej sytuacji, że premie z odłożonego funduszu przeznaczonego na wypłaty nagród, a pochodzącego z zysków uzyskanych w konkretnych latach

rozliczeniowych, nabyli tylko pracownicy pozostający w zatrudnieniu w innym okresie, a nawet pracownicy, którzy mogli w ogóle nie świadczyć pracy w okresach rozliczeniowych, za które dzielony był fundusz przedsiębiorstwa, utworzony z podzielonego zysku z lat ubiegłych. W takich okolicznościach, jako sprzeczne z zasadą wynagradzania pracowników za pracę wykonaną (art. 80 KP oraz art. 13 KP w brzmieniu obowiązującym w 1994 r., tj. w dacie uruchomienia spornych wypłat, w związku z art. 18 § 2 KP), nieważne jest w odniesieniu do powoda ograniczenie kręgu uprawnionych do wypłat nagród z Funduszu Rezerwowego Załogi, dokonane aneksem nr 1 z dnia 20 kwietnia 1994 r. Sąd Najwyższy wielokrotnie podkreślał w orzecznictwie, co należy w pełni podzielić, że pomijanie byłych pracowników przy przyznawaniu wynagrodzenia za pracę, jedynie ze względu na ustanie ich stosunków pracy, jest sprzeczne z zasadą nabycia prawa do wynagrodzenia za pracę wykonaną (art. 80 KP), przysługiwania wynagrodzenia według ilości, rodzaju i jakości pracy (poprzednie brzmienie art. 13 KP oraz art. 78 KP), a także z zasadą równego traktowania pracowników (obecnie wyrażoną w art. 11² KP, a poprzednio wynikającą z zasad prawa pracy). Tych reguł nie może ograniczać zasada samodzielności pracodawcy w kształtowaniu wynagrodzeń pracowniczych czy zasada samodzielności organów samorządu pracowniczego w kształtowaniu form uczestnictwa załogi w zyskach przedsiębiorstwa państwowego. Muszą one bowiem mieścić się w ramach porządku prawnego wyznaczonego przez podstawowe zasady prawa pracy (tak uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 23 października 1996 r., I PRN 94/96 i wyroku z dnia 5 grudnia 1996 r., I PKN 30/96, dotychczas nie publikowanych, oraz w uchwale pełnego składu Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 30 października 1985 r., III PZP 33/85, OSNCP 1986 z. 5 poz. 64; uchwale z dnia 30 lipca 1986 r., III PZP 47/86, OSNCP 1987 z. 5-6 poz. 82; wyroku z dnia 18 września 1986 r., I PRN 71/86, OSNCP 1987 z. 12 poz. 208 i uzasadnienie uchwały z dnia 20 listopada 1986 r., III PZP 71/86, OSNCP 1987 z. 12 poz. 197). W kontekście tych zasad za nieprawidłowy należy uznać pogląd Sądu Apelacyjnego o wyłącznie motywacyjnej roli wynagrodzenia za pracę. Wynagrodzenie to jest przede wszystkim ekwiwalentem za pracę wykonaną i w tym aspekcie należy oceniać charakter wypłaconych świadczeń i zasady ich ochrony.

W tej sytuacji należy uznać za przesądzoną zasadność dochodzonych przez powoda roszczeń o wypłatę nagród z Funduszu Rezerwowego Załogi, które w istocie były nagrodami z podzielonego w 1994 r. zysku pochodzącego z lat 1989-1991. Odmienne oceny Sądów obu instancji trzeba w tym zakresie uznać za naruszające wskazane przepisy prawa materialnego. Prowadzi to na podstawie art. 393¹³ § 1 KPC do uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji. Dla ostatecznego rozstrzygnięcia sprawy konieczne jest bowiem jedynie uzupełnienie postępowania dowodowego dla ustalenia wysokości roszczeń przysługujących powodowi. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Apelacyjny powinien ustalić daty i wielkości uruchomionych w 1994 r. wypłat nagród z Funduszu Rezerwowego Załogi w części pochodzącej z odłożonych zysków wypracowanych i należnych za lata 1989-1991. Uzasadnione roszczenia powoda należy ustalić według zasad zakładowego regulaminu podziału nagród z zysku z dnia 14 maja 1992 r., według brzmienia obowiązującego w datach uruchomienia wypłaconych na jego podstawie nagród z podzielonego zysku za lata 1989-1991. Nie muszą to być takie same wielkości nagród jakie otrzymali pracownicy strony pozwanej, korzystający z nich

na podstawie aneksu nr 1 z dnia 20 kwietnia 1994 r., albowiem w stosunku do nich zachodzi prawdopodobieństwo uzyskania wypłat wyższych niż należne, kosztem pracowników dotychczas bezpodstawnie pominiętych przy rozdziale spornych nagród.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

=====